

Lyžařští šampioni první republiky

LUCIE SWIERCZEKOVÁ

ABSTRACT: Ski Champions of the First Republic

This article looks at the status of ski sports in Czechoslovakia during the First Republic and skiing competitions, and outlines the successes and problems of ski sports during this period. It focuses in particular on two athletes who were amongst the best skiers in Czechoslovakia during this period: Vladimír Novák and Růžena Beinhauerová, and explores their fates and impressions from the competitions they took part in on the basis of archive sources and contemporary journalism.

KEY WORDS: Skiing – Růžena Beinhauerová – Vladimír Novák - Ski Association of ČSR – Competition – Winter Olympic games

CONTACTS: Mgr. Lucie Swierczeková, Národní muzeum, Archiv tělesné výchovy a sportu, Vinohradská 1, 115 79 Praha 1, email: archiv_odtvs@nm.cz

Počátky našeho lyžování spadají do druhé poloviny 19. století. V Evropě tehdy probíhal čilý lyžařský ruch a lyžaři z Čech patřili k jeho průkopníkům. V době svých počátků bylo lyžování v Čechách a na Moravě spojeno s turistikou. Lyžařské cesty do hor se konaly pod názvem „zimní turistika“ a brzy se staly pevnou součástí programu turistických klubů. Zimní ruch na české straně Krkonoš již v roce 1897 předčil letní turistiku i ruch na jejich německé straně. Dne 21. listopadu 1903 byla v Jablonci nad Jizerou díky Českému Ski klubu Praha, Českému krkonošskému spolku Ski v Jilemnici a Českému Ski klubu ve Vysokém nad Jizerou založena první národní lyžařská organizace na světě, Svaz lyžařů v Království českém.¹ O popularitě lyžování u nás svědčí rychlý rozvoj svazu. Před první světovou válkou bylo ve Svazu lyžařů Království českého registrováno již šedesát jedna klubů a spolků.

Jen dva měsíce po vzniku nové republiky, v prosinci 1918 byl ustaven Svaz lyžařů Republiky československé, který si vytkl za cíl být spolkem nepolitickým a jehož cílem měl být rozvoj zimního sportu lyžařského, sáňkařského a jiných, zimní turistiky, alpsismu a všech sportů podporujících tělesnou zdatnost.² Navázal na odkaz Svazu lyžařů v Království českém a zachoval i jeho strukturu, tedy zřízení žup jako mezistupně mezi svazem a kluby³. V roce 1921 začal ve svazu fungovat Technický odbor, který se staral o výuku lyžování, značení cest, organizaci závodů a vydávání pravidel. Jeho prioritou byla výcho-

1 Lucie SWIERCZEKOVÁ, *Lyžování*, inventář Archivu tělesné výchovy a sportu NM (ATVS), Praha 2007.

2 František KOLÁŘ, *Dějiny lyžování v českých zemích*, rukopis, 2008.

3 Nejprve spadal Svaz do resortu Ministerstva zdravotnictví a tělesné výchovy, avšak podařilo se mu, že od r. 1929 patřilo lyžování, stejně jako další zimní sporty a turistika pod správu Ministerstva obchodu. Zimní sporty byly dotovány větším množstvím financí než ostatní sportovní odvětví, které byly pod správou ministerstva tělovýchovy.

va závodníků, pro které najal norského trenéra Torleifa Hansena⁴. Jak zmiňuje časopis Svazu lyžařů, *Zimní sport* (1923): „*Chceme mítí naši mládež uvyklou odříkání, námaze a kázni. Turistika na lyžích nechť je vyhrazena starším..., mladý lyžař patří na závodní dráhu. Chceme vzbuzovat v naší mládeži bojovnost, tu brannost, o kterém mluví již Tyrš*“.

V roce 1920 Český Ski klub Praha uspořádal v Krkonoších první poválečný závod v běhu na padesát kilometrů se startem a cílem na Petrovce. Byl to Český Ski klub, který začal jezdit do Vysokých Tater a pustil se do jejich propagace. Ve stejném roce jako závod v běhu se uskutečnilo první mistrovství republiky, které uspořádal Svaz lyžařů na Štrbském Plese a následující rok v Tatranské Poliance. Jednalo se o mistrovství republiky v běhu a skoku na lyžích. V roce 1925 v Jánských Lázních a 1935 v Tatrách bylo u nás organizováno mistrovství světa v klasických disciplínách. V roce 1939 se na Štrbském Plese uskutečnilo poslední předválečné mistrovství republiky v běhu na lyžích, závody ve sjezdové alpské kombinaci se konaly v Tatranské Lomnici.

Členská základna vzrůstala, v roce 1921 měl Svaz lyžařů 14 klubů, v kterých bylo organizováno 2179 lyžařů, o tři roky později už to bylo skoro deset tisíc členů ve 118 spolcích a v roce 1930 bylo registrováno již 17 a půl tisíce lyžařů.

Svaz lyžařů nebyl jedinou organizací, která se starala o československé lyžaře. Lyžařů organizovaných v Klubu československých turistů bylo již v roce 1923 5384 (113 lyžařských kroužků). Bylo to hlavně lepší organizační strukturou a tradicí a také nemalými výhodami při cestování, které mohl KČT nabídnout. Klub turistů začal pro Čechy objevovat slovenské hory, kde nechal postavit první vysokohorskou chatu na území státu, chatu M. R. Štefánika pod Ďumbierem.

Navzájem však spolupráce lyžařských organizací vázla. I přes uzavřenou dohodu ohledně pořádání závodů, začal KČT v zimě 1931 pořádat své celorepublikové lyžařské

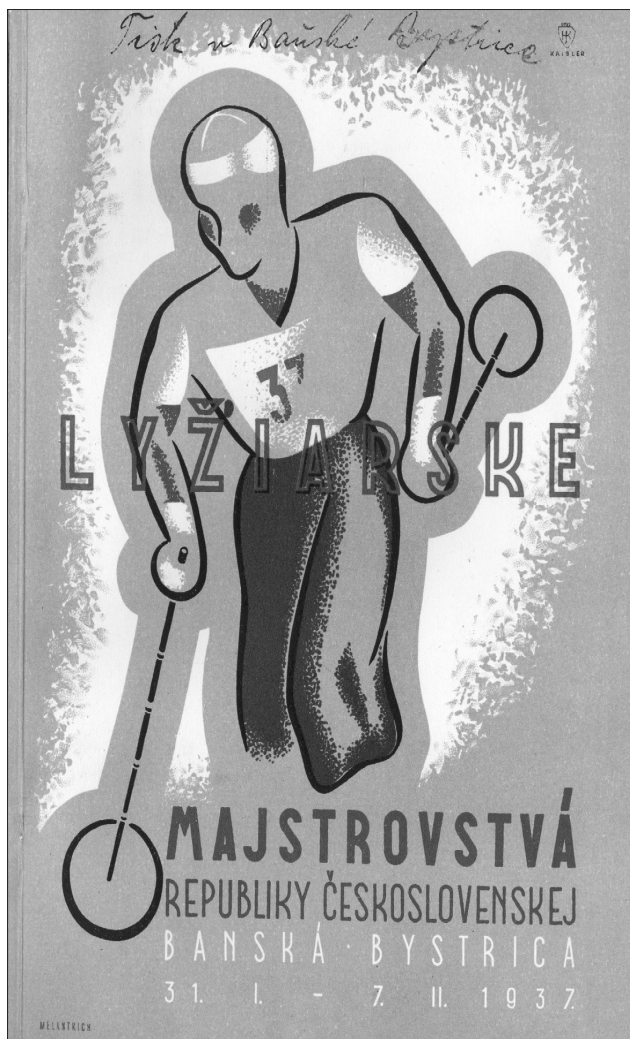
Obrázek 1 – Mistrovství světa v Tatrách 1935. ATVS, fond Růžena Beinhauerová, inv. č. 110, Album s novinovými výstřižky a fotografiemi, 1934

prebory. Nakonec se poměr obou organizací ustálil na tom, že Svaz lyžařů pěstoval především závodní lyžování a KČT spíše lyžařskou turistiku. Prostřednictvím KČT se také do

4 Torleif Thunold Hansen (1897–1980) na počátku 20. let 20. století amatérský trenér reprezentačního družstva Svazu lyžařů RČS, v r. 1924 mistr ČSR ve skoku, později trenér reprezentačního družstva Jugoslávie. První předseda skokanské komise FIS. *Malá encyklopedie lyžování*, Praha 1987.

ČSR začal dostávat skialpinismus.⁵ Lyžařské odbory měla i Československá obec sokolská, kde se lyžování prosadilo až ve chvíli, kdy musel Sokol bojovat s úbytkem mládeže, která v reakci na nepřízeň ČOS k lyžování začala opouštět sokolské řady a vstupovat do lyžařských oddílů. Lyžování bylo vzato na milost a v roce 1926 byly dokonce lyžařské závody zařazeny do zimní části VIII. všesokolského sletu. V r. 1933 měla ČOS již 485 lyžařských odborů se 17 853 členy a lyžování se stalo mezi Sokoly nejrozšířenějším sportem.

V listopadu 1929 byla uzavřena dohoda o spolupráci lyžařských odborů ČOS, KČT, Svazu československých skautů a Svazu československého důstojnictva pod vedením Svazu lyžařů RČS. Spolu s dalšími kluby, hlavně německým Hauptverband der deutschen

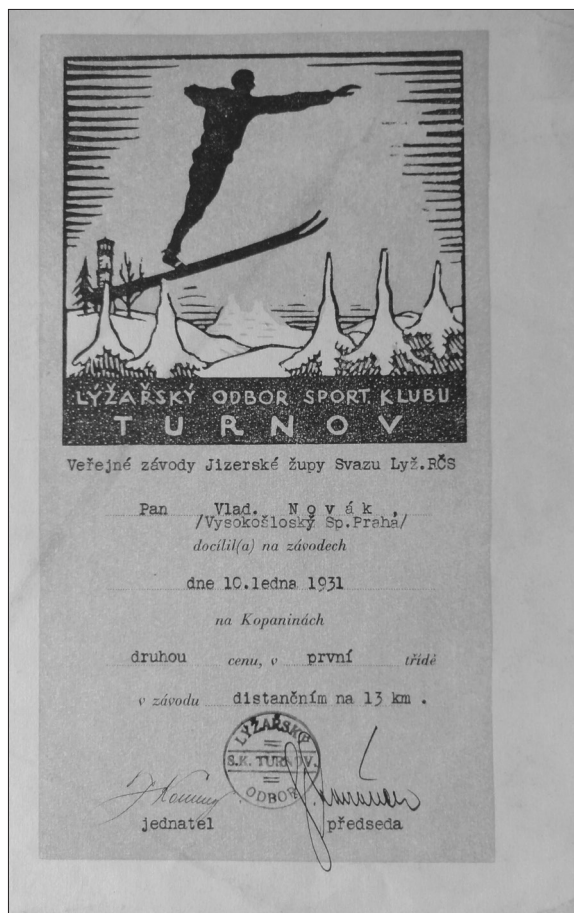
Obrázek 2 – Program mistrovství republiky RČS v Banské Bystrici, 1937. ATVS, Sb. Lyžování, k. 2, inv. č. 100

Wintersportvereine (HDW) a Klubem československých turistů se Svazu podařilo na Ministerstvu železnic získat pro lyžaře slevu na železnici.⁶

Němečtí lyžaři byli od počátku organizováni ve vlastní organizaci Hauptverband der deutschen Wintersportvereine s ústředím v Liberci a od r. 1934 v Jablonci nad Nisou, který byl silným konkurentem Svazu lyžařů. Němečtí lyžaři patřili svou výkonností ke světové špičce. Ačkoli na mezinárodním poli se Svazu lyžařů a HDW občas nedařilo najít společnou řeč, v hranicích republiky byly styky mezi českými a německými lyžaři dobré. V lednu 1923 uzavřeli představitelé českého i německého svazu vzájemnou dohodu o spolupráci. Hned o pár dní později, 20.–21. ledna, startovali závodníci Svazu lyžařů na závodech pořádaných HDW v Krušných horách, avšak dohoda neměla dlouhého trvání a již v říjnu 1923 byla ze strany Svazu lyžařů vypovězena, snahy o spolupráci obou svazů však pokračovaly

5 Skialpinismus – pohyb na lyžích ve volném horském terénu.

6 František KOLÁŘ, *Dějiny lyžování v českých zemích*, rukopis, 2008, s. 5.

Obrázek 3 – Diplom V. Nováka z veřejných závodů Jizerské župy SL RČS, 1931. ATVS, Sb. Diplomů, inv. č. 1469
venské výpravy. Třikrát byl mistrem HDW.¹⁰

Při stále sílící hospodářské krizi na počátku třicátých let ubylo návštěvníků hor a chyběly finance. Odrazilo se to také při vyslání výpravy na ZOH v Lake Placid (1932). Svazu lyžařů RČS s přispěním ČOV a Ministerstva obchodu (které poskytlo 10 000 Kč) se podařilo finančně zajistit výpravu pěti závodníků. Němečtí závodníci, kterým mohla být účast umožněna jen pod hlavičkou ČOV, zůstali doma, přestože mezi nimi byli velké lyžařské naděje. Další náklady spojené s cestou a pobytem československých reprezentantů v Lake Placid a v Los Angeles byly hrazeny z dobročinných sbírek a především se na ně složili samotní sportovci, aby umožnili cestu za moře svým kolegům. Také kvůli

i v následujících letech.⁷ Přesto se českoněmečtí lyžaři účastnili raději lyžařských závodů v Německu a o domácí přebory, které organizoval Svaz lyžařů, nejevili příliš velký zájem. Představitelé obou svazů měli zájem na společné reprezentaci především na olympijských hrách a mistrovstvích světa. Společná olympijská výprava byla vyslána na Týden zimních sportů v Chamonix v roce 1924, které byly o rok později prohlášeny za I. zimní olympijské hry, stejně tak byla společná výprava vyslána i o čtyři roky později do Svatého Mořice. Vztahy mezi oběma svazy však byly narušeny při přípravách výpravy na třetí ZOH v Lake Placid.⁸

Největší hvězdou česko-německého lyžování byl Rudolf Burkert⁹, jehož doménou byly skoky na lyžích. Svou první mezinárodní medaili získal již ve třetím roce své kariéry v roce 1927 na mistrovství světa v Cortině D'Ampezzo, kde se stal mistrem světa mezi sdruženáři a o rok později k ní přidal i bronzovou medaili ze zimních olympijských her ve Svatém Mořici, na které byl i vlajkonošem českoslo-

7 Marek WAIC, *Svaz lyžařů republiky Československé a Hlavní svaz německých zimních sportovních spolků*, in: *Češi a Němci ve světě tělovýchovy a sportu*, Praha 2004, s. 231–233.

8 Podrobněji o vztazích českých a německých lyžařských svazů: Marek WAIC, *Svaz lyžařů republiky Československé a Hlavní svaz německých zimních sportovních spolků*, in: *Češi a Němci ve světě tělovýchovy a sportu*, Praha 2004, s. 229–245.

9 Rudolf Burkert (1904–1985).

10 Aleš SUK, *Rudolf Burkert lyžař století*, *Časopis Krkonoše – Jizerské hory*, 4/2011.

nejistotě s financováním výpravy byli závodníci do Lake Placid nominováni až týden před odjezdem.¹¹ Jedním z členů olympijské výpravy byl lyžař Vladimír Novák. V té době jeden z našich nejlepších lyžařů, nejméně úspěšný běžec na lyžích. Závodit začal v roce 1924 a v roce 1927 při rozřadovacích závodech na olympiádu, třicet kilometrů v Harrachově, se umístil na prvním místě. Celoročně se věnoval systematickému tréninku celého týmu pod hlavičkou Vysokoškolského sportu, společně s dalšími pražskými závodníky. Ve třicátých letech byl naším nejlepším vytrvalcem, trojnásobným mistrem republiky a akademickým mistrem světa z Davosu (1930). Zúčastnil se tří zimních olympiád (1928 Svatý Mořic, 1932 Lake Placid a 1936 Garmisch-Partenkirchen) a mnoha dalších zahraničních

Obrázek 4 – Obrázek k novinovému článku o zimních olympijských hrách v Lake Placid, 1932. (druhý zleva V. Novák), ATVS, f. Vladimír Novák, inv. č. 53, Album s novinovými výstřížky

závodů. Byl to právě on, kdo posílal zprávy o cestě lyžařské výpravy na ZOH v Lake Placid do českého tisku. V Lake Placid byl čtrnáctý v osmnáctikilometrovém závodě. Čeští závodníci ještě získali dobré umístění také v severské kombinaci, kde získal osmé místo František Šimůnek¹² a šesté Antonín Bartoň¹³.

„Překvapující výsledek přinesl lyžařský běh na osmnáct kilometrů, v němž prvních jedenáct míst obsadili Seveřané, dvanáctým byl Japonec a čtrnáctým jako první Středoevropan byl Novák z Československa.“¹⁴ V pořadí národů v lyžařských disciplínách se československá výprava umístila na pátém místě. „Naše šestičlenná lyžařská výprava na Zimní olympiádu do Lake Placid vrátí se již příští týden, 27. února, do vlasti. Naším závodníkům vyjede z Prahy až do Brém vstříc mezinárodní tajemník Svazu lyžařů RČS dr. K. Finger.

11 Kolektiv, *Český olympismus 100 let*, Praha 1999, s. 50–51.

12 František Šimůnek (1910–?) běžec a sdruženář, účastník dvou zimních olympijských her a čtyř mistrovství světa. Na MS 1933 v Innsbrucku výrazně pomohl české štafetě (Šimůnek – Novák – Bartoň – Musil) k druhému místu (štafeta HDW se umístila šestá). *Malá encyklopedie lyžování*, Praha 1987.

13 Antonín Bartoň (1908–1982) několikanásobný mistr republiky, stříbrný na MS v Innsbrucku, nejlépe umístěný Středoevropan na zimních olympijských hrách v Lake Placid. *Malá encyklopedie lyžování*, Praha 1987.

14 ATVS, fond Vladimír Novák, inv. č. 53, Album s novinovými výstřížky, 1932.

*Nedojde-li k nějakému zpoždění, přijeli by naši reprezentanti do republiky v sobotu dne 27. t. m. v časných hodinách ranních a jeli by do Harrachova, kde u příležitosti mistrovských závodů Svazu lyžařů RČS bylo by jim připraveno intimní uvítání. Oficiální uvítání je stanoveno na úterý dne 1. března t. r. v Drahoňovského sále paláce U Nováků.*¹⁵

Na následujících zimních olympijských hrách v Garmisch-Partenkirchenu již naše výprava podobného úspěchu nedosáhla. Vladimír Novák aktivně lyžoval, pomáhal při organizování závodů a trénoval ještě v padesátých letech. V roce 1957 si na Úřadu pro patenty a vynálezy nechal společně s Ing. Švejdou patentovat nový druh běžeckého vázání na lyže, pracoval i pro ČSTV, jako člen komise výstavby, kam byl jmenován v roce 1960. Zemřel v dubnu roku 1986.¹⁶

Od sportovce se vrátíme zpět k historii lyžování ve třicátých letech. Po nástupu Adolfa Hitlera v sousedním Německu se zosílené politické poměry začaly projevat i na českých horách. Svaz lyžařů si uvědomoval branný význam lyžařského sportu a zintenzivnil spolupráci s Ministerstvem národní obrany. V roce 1936 přesáhl počet organizovaných německých lyžařů v ČSR 46 tisíc a lyžařský odbor Deutscher Turnverband (DTV)¹⁷ se stal nejpočetnějším sdružením pěstujícím zimní sporty v celé republice.

Pořadatelem zimní i letní olympiády v roce 1936 se stalo Německo. Českoněmečtí lyžaři tentokrát velice stáli o své zastoupení na olympiádě, a proto disciplinovaně vystupovali pod československou vlajkou a tvořili významnou část výpravy. V řešení byla zpočátku i samotná účast na hrách. V Československu vznikla ostrá kampaň proti účasti. Avšak přestože si činovníci Československého olympijského výboru byli vědomi možnosti zneužití her k propagaci nacistického režimu, rozhodli se dostát závazkům vůči Mezinárodnímu olympijskému výboru a československá výprava se her zúčastnila. Klasičtí lyžaři potvrdili ve štafetě své postavení za severany a vybojovali v závodě sdruženářů páté místo, tentokrát ve složení Musil,¹⁸ Berauer,¹⁹ Mihalák²⁰ a Šimůnek. František Šimůnek získal ještě páté místo v závodě sdruženém.²¹

Mezi československými olympioniky se v r. 1936 představila také lyžařka Růžena Beinhauerová (roz. Dostálová). Na lyžích stála poprvé v deseti letech. Na Masarykově univerzitě absolvovala dva semestry angličtiny a vystudovala zeměpis a tělocvik. Po studiích působila jako středoškolská a později i vysokoškolská pedagožka tělocviku. V letech 1935–1939 byla provdána za Ing. Karla Beinhauera. Společně provozovali turistický hotel na Mísečkách, který byl také jedním z důvodů, že se kromě svého domovského klubu Vysokoškolský sport Brno stali i členy Lyžařského závodního klubu Praha (členkou tohoto

15 ATVS, fond Vladimír Novák, inv. č. 53, Album s novinovými výstřížky, 1932.

16 Lucie SWIERCZEKOVÁ, *Vladimír Novák*, inventář, Archiv tělesné výchovy a sportu NM, Praha 2007.

17 Od 1. prosince 1936 byl HDW definitivně spojen s DTV. Tím byl českoněmecký sport nadále podřízen celoněmecké říšské sportovní organizaci. Marek WAIC, *Svaz lyžařů republiky Československé a Hlavní svaz německých zimních sportovních spolků*, in: Češi a Němci ve světě tělovýchovy a sportu, Praha 2004, s. 242–243.

18 Cyril Musil (1907–1977) běžec na lyžích, šestinásobný mistr Československa a Polska, stříbrný na MS v Innsbrucku, za druhé světové války činný v odboji, v roce 1949 ve vykonstruovaném procesu odsouzen a uvězněn, z vězení uprchnul a odešel do exilu.

19 Gustav Berauer (1912–1986) českoněmecký lyžař (HDW), původně sjezdař, později sdruženář, mistr světa na mistrovství světa v Zakopaném v roce 1939, trojnásobný mistr ČSR na trati osmnáct kilometrů a v alpské kombinaci, trojnásobný mistr Německa, dlouhá léta předseda komise FIS pro závod sdružený. *Malá encyklopedie lyžování*, Praha 1987.

20 Lukáš Mihalák (1908–1988).

21 Kolektiv, *Český olympismus 100 let*, Praha 1999, s. 61–62.

klubu zůstala až do r. 1940), neboť hotel byl závislý hlavně na pražské klientele. Současně měla Růžena v plánu vést na Mísečkách i lyžařskou školu pro ženy. A jak uvádí článek o „nejrychlejší československé lyžařce“ „... ještě jednu libůstku má: Svoji „Aerovku“, to je její velká láska (samozřejmě až po manželovi). Celou zimní sezonu jezdí se svým vozíkem na hory a dokonce do Banské Bystrice jela i přes nesjízdnost silnic a zavátých cest. Také sportovní výkon...“²² Jak to dopadlo s Aerovkou, se nedozvíme, ale manželství Růženy

Obrázek 5 – Růžena Beinhauerová na titulní stránce Pestrého týdne, 1938. *Pestrý týden*, roč. XIII., č. 6, 5. 2. 1938

a Karla Beinhaeurových bylo po čtyřech letech rozloučeno. V roce 1926 se Růžena Beinhauerová zúčastnila prvních závodů v běhu na lyžích. Na počátku třicátých let zkoušela také sjezd, který však dlouho zůstával jakousi popelkou mezi lyžařskými disciplínami. Stala se nejúspěšnější československou sjezdařkou třicátých let. V dresu Vysokoškolského sportu Brno nastoupila na závodní dráhu poprvé v roce 1931. Svého prvního mistrovství v běhu na lyžích se zúčastnila již o rok později a vybojovala na něm druhé místo. Ve svých čtyřadvaceti letech měla již čtyřicet šest prvních cen, čtyři druhé a jednu třetí. Mezi lety 1937 až 1946 byla osmkrát mistryní republiky (šestkrát ve sjezdu a dvakrát v běhu na lyžích). Celkem získala jedenáct mistrovských titulů. Nejprve závodila v klasických disciplínách. K předávání cen v Banské Bystrici si Beinhauerová vystříhla následující novinový výstřižek: „*Ohlas hitlerovských hesel projevil se při rozdělení cen. Hitlerovský režim chce ženu zatlačit zpět do kuchyně a mužovi dát nad ní suverenitu, rází tedy symboly: ženě vařečku, chlapovi pohár. Navlas stejně Svaz lyžařů RČS: Závodníkům dal jako čestné ceny poháry, závodnicím hrnec, žehličku a konvici na kávu. Zjišťujeme, že obecnostvo s názory Svazu na rodinný život patrně souhlasilo, poněvadž žádné odevzdávání cen neprovázelo takovým potleskem jako udělení těchto cen ženám.*“²³ Ke sjezdu a slalomu se dostala poprvé v roce 1934, kdy ho poprvé uviděla v Tatrách. Přihlásila se k závodům a skončila druhá, od další sezony již patřila mezi československou sjezdařskou špičku. Jak píše dobový tisk v lednu 1936, před zimními olympijskými hrami v Garmisch-Partenkirchenu: „*Těžší je obelání ženských disciplin lyžařských. Máme u nás jedině pí Dostá-*

22 ATVS, fond Růžena Beinhauerová, inv. č. 110, Z galerie našich lyžařů, Album s novinovými výstřižky a fotografiemi.

23 ATVS, fond Růžena Beinhauerová, inv. č. 110, Album s novinovými výstřižky a fotografiemi, 1934.

lovou-Beinhauerovou, která nemá skutečně u nás konkurenci a která, jak možno podle trainingových jízd souditi, bude letos znamenat pro mnohé závodníky tvrdý oříšek. “²⁴ Její výsledky se daly srovnávat s výsledky vítězů mužských lyžařských disciplín, o čemž se zmiňuje i následující článek: „... jednou při závodech v Tatrách naše pánská lyžařská esa domlouvala položertem – polovážně své kolegyni, která jela první kolo ve slalomu v lepším čase, než oni všichni: Ale Růženko, to nám přece neuděláš, abys nás všechny strčila do kapsy...“²⁵

Obrázek 6 – Legitimace R. Beinhauerové, závodnice na ZOH v Ga-Pa, 1936. ATVS, fond Růžena Beinhauerová, k. 1, inv. č. 1

Účast na zimních olympijských hrách byla vrcholem její lyžařské kariéry. Byla jednou ze tří československých sjezdaček na olympiádě a byl to její první mezinárodní sjezdařský závod. České sportovní rubriky přinášely mnoho zpráv o naší olympijské výpravě, její přípravě a průběhu závodů našich olympioniků. Přestože Růžena Beinhauerová získala v alpské kombinaci žen až dvaadvacáté místo, byla jedinou československou závodnicí, která závod dokončila a prokázala, že je v tomto sportu mezi domácími nejlepší. To také potvrdila ihned po návratu z Ga-Pa svým vítězstvím na Akademických přeborech, tentokrát ovšem v běhu na lyžích a na Velké ceně Československa v alpské kombinaci, kde získala první místo hned následující měsíc. V r. 1937 na mistrovství světa v Chamonix získala v mezinárodní konkurenci dvanácté místo v „Course de descente dames“, desáté v „Course de slalom dames“ a jedenácté v „Combine descente – slalom dames“. Následující rok vylepšila své mezinárodní umístění a na mistrovství světa v Engelbergu dosáhla ve slalomu na deváté místo a v tom samém roce se stala mistryní Rakouska. Ve třicátých

24 ATVS, fond Růžena Beinhauerová, inv. č. 110, Album s novinovými výstřížky a fotografiemi, 1936.

25 ATVS, fond Růžena Beinhauerová, inv. č. 110, Album s novinovými výstřížky a fotografiemi, 1940.

letech byla naší nejvšestrannější lyžařkou. Ještě v r. 1940 znovu v Ga-Pa byla v alpské kombinaci šestá. V Československu byla její jedinou rovnocennou soupeřkou Květa Lelková²⁶. Po ukončení závodní činnosti se věnovala lyžařské výchově studentů na univerzitě v Brně (od 1938). Během pokračující světové války však byly vyhlídky protektorátních lyžařů stále horší. V únoru 1941 se Růžena Beinhauerová stala dvojnásobnou mistryní republiky ve sjezdu a v závodech sjezdových, ale její další lyžařská kariéra byla utlumena. Na konci války bylo Růženě třiatřicet let. Přesto byla stále ve skvělé sportovní formě a mohla znovu oživit svou lyžařskou kariéru. Účastnila se dalších závodů a závodila ještě v roce 1950. Získala možnost se zúčastnit a také se zúčastnila dalších zimních olympijských her, které se v roce 1948 uskutečnily ve Svatém Mořici. Na mistrovství republiky 1950 se umístila na druhém místě. Přes svou skvělou formu však ani ona neušla zraněním a úrazy z let 1948 a 1950, kdy si velice vážně polámala pravou nohu a rameno, jí vyřadily z vrcholných lyžařských soutěží. Lyžování se v poválečných letech věnovala také jako trenérka lyžařského oddílu VŠ Brno. Růžena Beinhauerová nezůstala jen u lyžování a od konce třicátých let se věnovala také veslování, ve kterém získala jako závodnice i trenérka celkem dvacet čtyři mistrovských titulů. Patřila v něm mezi průkopnice, přestože musela i ve vlastním klubu bojovat proti předsudkům, že veslování není vhodným sportem pro ženy. Veslování se jí od padesátých let stalo sportem prvním. Působila jako trenérka v ČVK (později Spartaku ZJŠ) Brno. V září 1949 zakládají její příznivkyň z ČVK Brno „Memoriál prof. Růženy Beinhauerové“, jak se nadneseně píše v jeho zakládací listině „§2. *Memoriál jméno výše jmenované nese, ač ještě neumřela, protože jest se nadíti, že se tak brzy stane při zachování dosavadního způsobu života k udržení vrcholné formy na věčné časy, dle hesla „Sportem ku zdraví“.* Přesto její příklad bude pro nás vždy hodný následování.“²⁷ Za své zásluhy o veslování (což je vzhledem k její lyžařské kariéře trochu paradoxní) byla v r. 1955 jmenována mistryní sportu. Politicky se Růžena Beinhauerová nikdy neangažovala a možná právě proto se jí vážnější politické problémy vyhýbaly. Svůj život tato pozoruhodná žena a vynikající sportovkyně uzavřela 16. května 1968.²⁸

Vraťme se ale ještě zpět k lyžování. Od r. 1937 se konalo mistrovství republiky v alpské kombinaci mužů a žen. Bylo to poprvé, co bylo mistrovství ve sjezdu otevřeno i ženám: první mistryní v běhu na lyžích na osm kilometrů byla Květa Lelková, v alpské kombinaci Růžena Beinhauerová. Nejvýznamnějším sjezdařským závodem mimo alpské země se stal v roce 1928 založený májový závod na Studniční hoře a i díky tomuto závodnímu bylo sjezdové lyžování vzato lyžařskými svazy na milost. Novinek si všímá také tisk: „*Lyžařský klub Brouk a Babka [Praha] uspořádal v neděli na Krkonoších I. ročník lyžařského závodu o Štít zdatnosti, který byl novou kombinací závodu v běhu na lyžích a současně slalom. Doba a nový duch klade na lyžařství jiné požadavky a proto v tomto závodě byla po prvé hodnocena pravá lyžařská zdatnost.*“²⁹ Mezi vítězi najdeme jména Vladimíra Nováka i Růženy Beinhauerové.

Délka trati pro běh se v meziválečném období standardizovala na osmnáct a padesát ki-

26 Květa Lelková (1908–1986) všestranná sportovkyně, získala šest mistrovských titulů v běhu na lyžích, tři v trojkombinaci (běh, sjezd, slalom), po ukončení své závodní kariéry se věnovala trenérské činnosti, v letech 1965–1973 členka ženské běžecké komise FIS. *Malá encyklopedie lyžování*, Praha 1987.

27 ATVS, fond Růžena Beinhauerová, k. 1, inv. č. 30, Zakládací listina memoriálu prof. Růženy Beinhauerové, 1949.

28 Lucie SWIERCZEKOVÁ, *Růžena Beinhauerová*, inventář, Archiv tělesné výchovy a sportu NM, Praha 2007.

29 ATVS, fond Růžena Beinhauerová, inv. č. 110, Štít zdatnosti, 1937. Album s novinovými výstřížky a fotografiemi.

lometrů. Štafetový úsek měřil deset kilometrů. Trať pro ženy byla vytyčována variabilně, nejčastěji o délce deset kilometrů. Za královskou disciplínu lyžařských závodů se vždy považovala kombinace. Sjezdové lyžování bylo v Čechách doménou německých lyžařů. V roce 1930 byl mezinárodním kongresem FIS uznán sjezd a slalom za oficiální lyžařské disciplíny (od roku 1931 se konalo mistrovství ve sjezdových disciplínách a o dalších pět let později byly poprvé součástí zimních olympijských her).³⁰

Na závěr ještě jeden pohled do lyžařské historie. Ve druhé polovině třicátých let to byly hlavně sjezdové disciplíny, které se zasloužily o to, že se lyžování ze sportu exkluzivního stalo sportem masovým. Se zhoršující se politickou situací na konci třicátých let a obsazením Sudet přišli čeští lyžaři o své tradiční zázemí. Nebylo možné účastnit se zahraničních závodů. Lyžovalo se sice i ve středních Čechách (v Senohrabech u Prahy byl dokonce skokanský můstek), ale jedna z kapitol lyžování u nás byla definitivně uzavřena.

Předložená práce vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace Národní muzeum (DKRVO 2014/28, 00023272).

30 František KOLÁŘ, *Dějiny lyžování v českých zemích*, rukopis, 2008.